

לקה, רדו (?1902 – ?1980)

(Radu Lecca). ממונה על 'בעיות יהודיות' ברומניה, סוכן כפול בשירות הנאצים ובשירות ממשל יון אנטונוסקו כאחד. כבר ב-1935 היה ל' מקורב לנאצים, והיה כתב הביטאון הנאצי 'פלקישר ביאובכטר'

(Voelkischer Beobachter) ושל סוכנות הידיעות הגרמנית (DNB, Deutsches Nachrichtenbuero) ברומניה. ל' היה חבר במפלגה האנטישמית שבהנהגת אלכסנדרו קוזה עד לפירוקה ב-1938 בפקודת המלך קרול II.

עם כינון הממשלה של יון אנטונוסקו ו'משמר הברזל' בספטמבר 1940 מונה ל', הודות לקשריו עם הנאצים, למנהל מדור במשרד ראש-הממשלה. זמן מה היה מנהל שירותי הביטחון הרומניים, ועם דיכוי מרד 'משמר הברזל' בינואר 1941 היה ל' לאיש-הקשר של אנטונוסקו עם הצירות הגרמנית בבוקרשט.

באוקטובר 1941 הופקד ל' על הטיפול ב'הסדרת בעיית היהודים ברומניה', והחזיק בתפקיד זה עד להפלת המשטר באוגוסט 1944. עד אוקטובר 1943 היה משרדו מדור במשרד ראש-הממשלה שבראשו עמד בפועל מיהי אנטונוסקו. באוקטובר 1943 שונה תוארו ל'קומיסר לבעיות היהודים' (Comisar General Pentru Problemele Evreesti) במסגרת משרד העבודה – עדות לירידת חשיבותה של 'בעיית היהודים' בעיני המשטר ולהתרחקותו מן ה'פתרון הסופי'. בתוקף תפקידו היה ל' ממונה על 'מרכז היהודים' ודאג להוציא לפועל את הצעדים האנטישמיים, התחקייתיים והמינהליים של המשטר. הוא שיתף פעולה עם צירות גרמניה ועם היועץ לענייני יהודים בשגרירות גוסטב ריכטר, וקשר עמו קשרי ידידות. בכסף הרב שהצטבר במשרדו מן ההיטלים על היהודים ומכספי השוחד השתמש ל' גם למימון הוצאות שונות של אנשי הצירות.

ל' תמך בתוכניות הגרמנים לגרש את כול יהודי רומניה למחנות ההשמדה בפולין, מלא את דרישות אנטונוסקו לנשל בכול הדרכים את היהודים מכול נכסיהם, ועסק בשילוח יהודים לפלוגות לעבודת כפייה. הוא זכה בהתעשרות קלה מכוח תפקידו ויכולתו לפטור יהודים מגזירות שונות או למנוע את גירושם לטרנסניסטריה או את העברתם לפלוגות עבודה מסוכנות ומרוחקות מן הבית. באביב 1942 שיתף ל' פעולה עם הנאצים בהכנות לגירוש: עריכת מיפקד של 'בעלי דם יהודי' ותיכנון הקמתם של גטאות.

בקיץ 1942 הוזמן ל' לברלין כדי להכין את גירוש היהודים להשמדה. הביקור אמור היה להיות שיאו של שיתוף-הפעולה שלו עם הנאצים, אך הפך לנקודת מפנה ביחסו אליהם, כי לדעתו לא קיבלוהו בכבוד הראוי לו. ואולם, הסיבה האמיתית היתה סירובו של יון אנטונוסקו להסכים לגירוש היהודים להשמדה. אף-על-פי כן המשיך ל' לספק לצירות גרמניה ולריכטר מידע חשוב על ההיסוסים והשינויים במדיניות הממשלה בכול הנוגע למתן הסכמה לגירוש

היהודים, ואחר-כך בעניין התוכנית לעליית עשרות אלפי יהודים לארץ-ישראל, והמידע שמסר סייע לנאצים לסכל את תוכניות הרומנים. דיווחיו של ל' בכתב, שכללו בעיות הנוגעות ליהודים שנדונו בישיבות הממשלה, הם כיום המסמכים הכמעט יחידים בכול הקשור לעלייה, לפי שאין גישה חופשית לארכיוני הרומנים.

חלק מדיווחיו של ל' נעשה בהסכמת הממונים עליו, ונראה שהוא הצליח להוליך את ריכטר שולל בכול הנוגע למדיניות הממשלה ביחס ליהודים אחרי ביטול תוכנית הגירוש לפולין.

כממונה בפועל על 'מרכז היהודים' רושש ל' את יהודי רומניה בסוחטו מהם סכומים עצומים. הכסף נמסר לאוצר המדינה, וכן לאשתו של אנטונסקו, שעמדה בראש מוסד לסיוע לפצועי מלחמה רומנים ולשיקומם. בכך קנה ל' לעצמו חופש-פעולה מסויים והגנה מפני התלונות הרבות מצד עמיתיו שקינאו בהתעשרותו.

יהודים ניצלו לפעמים את תאוות הבצע שלו להשיג ויתורים או למנוע הפעלת הוראות מחמירות, כגון מניעת גירושם של חלוצים לטרנסניסטריה, מתן עזרה לקהילות מסויימות ועוד.

אחרי הפלת משטר אנטונסקו נעצר ל', ובעת מעצרו נתגלה אצלו כסף במטבע זר ורומני, חפצי ערך, זהב וסחורות. הוא הועמד למשפט, נידון למיתה, אך שירותיו הטובים לא נשכחו: עונשו הומתק למאסר עולם, וכעבור זמן מה שוחרר ובשנותיו האחרונות חי בבוקרשט וזכה לגמלה של עובד מדינה.